

Inchoatio iudicii

Sequitur secunda pars processus iudicarij.

Exposito isto modo prima parte principali processus seu ordinis iudicarij. veniamus nunc ad secundam partem vicem ad inchoationem iudicii seu lites. quod habet fieri per lit. preest. cum ipsa sit iudicii seu lites fundamentum. de lit. preest. c. unico. Si ergo reo deficiente exceptio dilatorie vel pemptorie privilegiate. nec potest nec vult actor recouenire. debet in termino statuto libello respondere. et ad hoc ut lit. preest. debite fiat. actor vel eius procurator habet proponere petita in libello suo. Et iudex eis propositis vel etiam ipse actor debet interrogare reus virum proposita in libello credat esse vera et petita fieri debere. et sic reo respondente fit lit. contest. Et hoc est quod tex. in c. unico. de lit. preest. dicit quod per petitionem in iure propositam et responsionem secutam fit lit. preest. Unde non sufficit libellum esse oblatum et responsionem per reus factam ad hoc ut inducatur lit. contest. quia libellus non loquitur per l. unicam. C. de lit. preest. Requiritur ergo quod actor contenta in libello suo proponat. si tamen inuenitur in actis oblatum libellum et scriptura sufficiens et responsio presumit propositionem et interrogationem interuenisse. ut no. in alle. c. unico. de lit. preest. Et quod interueniat propositio et interrogatio raro servatur in practica. de quo etiam in spe. de lit. contest. §. i. v. sic igitur in lit. preest. procedat. Et est lites preest. fundamentum iudicii per petitionem in iure propositam et congruam responsionem secutam a iudice. contest. facta. Quo omissa si in figura iudicii procedat. verant in anibus laboribus et sumptibus litigantes. Et istam definitionem quod est Ostin. ipse per singula membra declarat. Et ponit post eum Joban. an. in ca. unico. de lit. contest. Et fit communiter preus sub ista forma.

Talis procurator. A. rei respondendo petens libello actoris narrata prout narratur negat esse vera. et dicit petita in ipso fieri non debere animo lit. contestandi. Et tunc scribet tabellio lit. contest. esse facta hoc modo. An. no tali die tali. Et coram domino decano iudice

predicto eo sedente pro tribunali comparuit talis actor vel talis eius procurator. et causas ac petitionem suam in ipso libello petentem verbo proposuit. predictusque dominus iudex vel actor seu ipse procurator talem reum vel talem eius procuratorem super sic propositis ac petitis an ea crederet fore vera. et petita fieri debere interrogavit. Qui ad interrogationem huiusmodi respondens narrata et proposita eo modo negavit esse vera. et dixit petita fieri non debere a iudice. Et sic responsionem suam fecit et in scriptis obtulit. Et sic verba. Talis procurator. Litesque preestatio sic facta. iudex ipse per litteras procuratorum partium ad prestandum et prestandum huiusmodi calumnie iuramentum diem talem per termino assignavit. Tabellio ordinarius sic solet scribere. Talis reus vel eius procurator respondendo libello actoris negavit narrata in ipso prout narratur esse vera. Et dixit animo lit. preest. petita fieri non debere. Et iurabitur de calumnia tali die. Et per istam rei responsionem respondetur ad narrata et ad petita in libello. et exprimat animus. scilicet quod animo lit. preest. ut per litteras in forma. Si tamen fit responsio ad solam narrationem vel etiam ad solam causam ex qua petit. dicuntur. Idem. et Alibi. et Ostin. et Jo. an. quod facta est lit. contest. quod per negationem cause sequitur negatio effectus. et negatis narratis negat conclusio que sequitur ex narratis. Quod autem non sit necessaria declaratio vel expressio animi. videlicet quod dicat reus a iudice. preest. est decisum in rota. ut patet in conclusione. xviii. quod incipit. Item si pars rea. Et determinat. Guil. in spe. de lit. contest. §. nunc dicam. v. quod ergo si proponit. quod presumit animus ex quibus verba sunt apta. Unde si reus diceret aliqua verba apta ad lit. contest. non tamen vellet per ea lit. contestari. sed diceret ea ad iudicis intentionem debere de hoc protestari. de quo de foro. compe. si clericus. Et in alle. ca. unico. de lit. preest. Et per predictam responsionem formaliter et communiter fit lit. contest. An autem per responsionem iuris si dicat reus. nolo vel vololigare. vel petendum puto vel non credo me debere. sed si debeo parat sum solvere. vel dicit ad actorem tu mentiris per gulam. vel respondet de crudelitate. et an. lites

Iuramentum calumnie

lit p^r cōtest. no. in. c. vnico. de lit. cōtesta. 7 in spe. e. ti. §. i. Et si reus confitetur si libellus processit per talem confessionem est facta lit. cōtest. de quo de elec. dudum. ij. Et dicitur als circa materiam libellorū. qd̄ tamen quidam legiste impugnant. de quo plene per Johan. an. in addi. spe. de lit. cōtest. §. i. super. v. qd̄ si reus dicat. Et qz v^t dictum est supra facta litis cōtest. iudex assignet terminū partibus ad iurandū de calumnia. quia id ex ordine statim succedit. cum in ipso litis exordio sit prestandū. de calumnie iuramento. ca. j. Et exponitur ibi post p̄mum litis exordium. scz immediate post litis cōtest. vt eo. ti. cū causam. Si tamen non fuerit iurātū in exordio poterit postea in quacūqz parte litis p̄stari. vt eo. ti. c. j. li. vj. Etiam si in tota causa omisum fuerit tacite. per hoc processus nō viciatur. vt ibi in. ij. **R**esponso. Et quando dicitur prestari iuramentū de calumnia. debet intelligi scz vitanda. sicut dicitur habeat vnusquisqz proxem suam propriā ppter fornicatiōes scz vitandam nō cōmittendam. xxx. distinc. verum. Et est calumnia quando quis scienter iniuste agit v^t resistit. vt in. l. j. ff. ad turpil. lia. §. calumnia. iij. q. iij. §. notandum. Et habet hoc iuramentum quinqz ca. que ponit Bern. de iuramen. calum. c. j. 7 in. iij. glo. Et de hoc ponit etia ibi versus. Iudex ergo faciat iurare actorem p̄mo vel ei⁹ procuratorem habentem tamē ad hoc mandatum speciale sub hac forma.

Forma iuramēti de calūnia

Tu iurabis vel iuras qz calumniose nō petis. sed qz credis 7 estimas te iuste petere. **U**el fm alios dicit. Tu iurabis te litem istam animo calumniandi non mouisse. nec mouere. nec moturum. Item qz veritatem superbis de quibus interrogaberis respondabis. et eam nō negabis. Item qz non vteris scienter falsa probatione. Item qz nō corrupisti nec corumpes iudicem vel tabelionem. nec dedisti nec dabis. nec promissisti nec promittes. aliquid per te vel interpositā psonam pro hac causa vt sententia pro te feratur. nisi illis personis quib⁹ iura dare permittunt. Item qz dilationem non petes gra-

tia litis differende. Et concludendo dicat iudex. Et ita iuras qz sicut ego dixi verū esse. et ita seruabis sic te deus adiuuet et bec sancta dei euangelia. Consultuit tamen Guilb. in spe. eo. ti. §. nūc dicamus. in prin. qz plurimū puta de dilatione ad euocationem periurij multoz euitetur 7 omittatur. Deinde iudex conuertendo se ad reum vel eius procuratorem dicat sibi. Et tu iurabis qz putas te petitioni actoris iuste contradicere. et ita verū esse. et te obseruaturum in defendendo sicut iste iurauit in agendo. sic te deus adiuuet. **I**n cōmunibus autem iudicijs vbi vterqz gerit personam vtriusqz. scilicet actoris 7 rei vt p̄ probati. ex literis. vterqz prestat iuramentū actoris 7 rei. partes tamen vel procuratores eorum se breuiter expediendo dicant 7 quilibet eorum. Ego iuro iuramentum de calumnia cuz omnibus ca. 7 clausulis suis. sic me deus adiuuet. **E**t. omissa expressiōe capitulorū. et iurant procuratores in animas dominorū suorū et non proprias. **E**t quia procurator calumniari potest sicut domin⁹ vnde procurator etiam in animā propriam iurare tenetur. de iuramen. calum. capitulo ij. p̄mo responso. libro. vj. **U**nde domin⁹ nō incurrit periuriū ex facto procuratoris. nisi ipse domin⁹ sit in culpa. de quo in. ca. vltio. de iureiurā. li. vj. 7 in de. j. de procu. in pluma glo. Et iuramentū istud de calumnia est inuentum vt veritas eliciatur. Item vt timor iuramenti litigantiū temeritas cōpelcat. Item vt iuramenti timore iurans imemor sue salutis quo ad alia ca. non efficiatur. Et ita nō. de iura. calum. c. ceterum. in glosa. ij. 7 super ea. Et aduertendū qz habemus quatuor genera iuramentorum que prestantur a partibus in iudicio. Iuramentū de malicia. quod potest deferre iudex parti quādo cūqz sibi videbitur expedire. vt etiā tactum est supra circa exceptiones. Item iuramentum de calumnia. et istud prestari debet statim post lit. cōtesta. vt dictum est supra. et prestatur hodie tam in spiritualibus qz in civilibus. vt de iuramen. calum. c. j. **R**espo. ij. li. vj. **A**lcenā in criminalibus. de quo tamen sunt opiniones. vt nō. eodem ti. c. j. in glo. an

Positiões et articuli

tepenul. Item iuramentū de veritate dicen-
da. quod in spiritualibus prestat. Item iu-
ramentū decisoriū. qd̄ defert iudex actori in
supplementū probationū. vel reo ad suā in-
nocentiā ostendendā. vel etiam pars parit.
iuxta formā. c. vl. de iure iuran. Formā autē
iuramenti qd̄ iuramentū prestat a iudō. po-
nit Guil. in spe. e. ii. §. restat. v. sed pone iude?
Et si aliqua partiū recuset p̄stare hoc iu-
ramentū habebit penam. de qua in. c. vlt. de
iura. calum. §. penam. Et tabellio p̄dicta scri-
bat in actis in hac forma.

Bietali. anno quo supra cōparuerūt in
iudicio coram dñō iudice supradicto. ip̄o in
loco suo consueto pro tribunali sedēte talis
actor vel talis ip̄i⁹ procurator ex vna parte.
et talis reus vel ei⁹ procurator parte ex alte-
ra. Et ibidē partes huiusmodi vel earū pro-
curatores. p̄mo actor vel suus procurator.
deinde reus vel procurator eius calumnie
iuramentū cum capitulis et clausulis suis
prestiterunt. Quo prebito predictus domi-
nus iudex scilicet actori prefato vel suo pro-
curatori diem talem ad ponendum et articu-
landum. ac paritree ad hoc fieri videndum
in causa huiusmodi pro termino assignauit.

Notarij ordinarioꝝ breuiter sic scribūt.
Bietali. anno tali. iurato per partes vel ea-
rum pcuratores d̄ calumnia articulabitur
tali die.

De positionib⁹ et articulis.

Termino ergo p̄dicto adueniente actor
habebit offerre positiões et articulos. et istos
p̄sus longeuus in causis admisit. in de. sepe.
de ver. sig. Sunt ergo ab usu inducte positi-
ones. et postea per ius canonicū approbate.
sc̄z a tempore Greg. ix. Quia ante eū de po-
sitionibus nō habuimus expressum ius. sed
per ipsum. vt in. c. dudum. de elec. et in. c. vni-
co. de lit. contest. Et quomodo vocabuntur
aliquando articuli. aliquando positiones.
aliquando ca. no. de cau. poss. et p̄p. cum ec.
de testi. presentium. li. vi. et in de. sepe. de ver.
sig. Et fiunt positiones ad faciliorem litem
expeditionē propter partium confessiones
et articuli ad clariorem probationē. vt dicit
tex. in de. sepe. de ver. sig. Et positiōis plures

dantur diffinitiones. quarū aliquas ponit
Guil. in spe. de positionib⁹. §. i. et alie no. d̄ cō-
fess. c. j. li. vi. in glo. j. et sup. ea. Et quomodo di-
citur positiō. eo quia positionib⁹ lis ponit
velut super fundamento. quia eis confessas
tis vel negatis lis procedit vlti⁹ vel nō pro-
cedit. Item etiam no. p̄ Jo. an. in nouella.

Articulus autē dicitur vt quia artat. id ē.
arte componit et artat ad respondendū. no. i
ca. presentium. prius alle. et super glo. articulis
Et est nomen diminutiuum. designans ali-
quod particulare a genere suo per debitas
circumstantias decisum. ad hoc de offi. dele-
ga. ca. super questionū. de articulis. no. Jo.
an. in addi. spe. de positionibus. §. j. Et dicit
ibi Jo. an. in addi. spe. de testi. §. nunc viden-
dum. in prin. q̄ ars articulandi inter causidi-
cos summum tenet gradum in curia roma-
na. et maxime in beneficialibus deuolutis.
Unde consulit q̄ curiam intrantes caueāt
quantūcūq̄ sint magni iuriste ne suo capi-
te hanc artem in prin. sumant. sed an quis
aduocans assistant. vel secū habeant procu-
ratores expertos. Et ibi Jo. an. circa eundē.
§. instat et pulchram materiam tractat ibi.
Et licet positiões et articuli iustolius seu iu-
dicij ordine seu loco fiunt. scilicet post lit. cō-
test. et iuramentū calum. super p̄ncipali ta-
men quando cūq̄ faciente sunt p̄bationes
fieri possunt. de quo in spe. de positionib⁹. §.
iij. in pn. Quia si reus habet probare excep-
tionē vel actor replicationem suā rediger ex-
ceptiones vel replicationes in positiones et
articulos. Ad formandas igitur positiões
hac via peruenitur. Nam formans eas ha-
beat libellū p̄ oculis. et ex ei⁹ tenoreumat
et formet positiões et diligenter p̄sideret quid
habeat necesse probare et sup omnib⁹ q̄ debz
probare positiones faciat. nec valet positiō
nec etiam confessio. nisi fiat super re de qua
agitur. de quo in spe. de posi. §. v. v. regularit
autem. de quo etiam de confess. c. j. et ij. li. vi.
In acione ergo reali sicut visum est supra
in p̄ma forma libelli. sic ordinet positiões su-
as actor. Positiones et articulos infra scri-
ptos ac contenta et descripta in eis omnia et
singula dat facit et exhibet

Positiones et articuli

Corā vobis honorabili dño. **A.** iudice. zc. pcurator noie pcuratorio talis actoris medio suo iuramento in tali cā. zc. Quib⁹ oib⁹ petit sigillatim p talē reum rñderi p iuramētū suū sufficiēter. z clare p verbū credit vñ nō credit offerēs se ad pbandū negata. ad supflūā tñ pbatōnē se nō astringēs. In p̄mis ponit et pbare intēdit q anno tali tpe pcurator de q infra talis **Sempromi⁹** in cāpo talis loci talē fundū cui⁹ p̄fines infra specificāt habuit ad eū pueniēte. Itē q idē **Sempromi⁹** anno p̄dicto die z mēse tali fundū bñmōi **Litio** actori p̄dicto emēti vēdidit p p̄cio tot librarū denarioz. Itē q ipse **Litio** p̄ciū p̄p̄s latū p̄dicto suo venditori numeravit realitē z p̄soluit. Vel ponat si nō est facta solutio q venditor de p̄cio fidē habuit. zc. vt in forma libelli. Itē q **Sempromi⁹** vēditor memoratus fundū p̄dictū z ei⁹ possessionem realiter tradidit **Litio** emptori antedicto. Item q **Sey⁹** reus p̄dict⁹ eundem fundū a tali tēpe detinuit z occupauit detinet z occupat. fructusq; ex eo pueniētes pcepit z p̄cipit. z eum **Litio** actori restituere libzū et vacuū dimittere seu assignare cū fructib⁹ pceptis refragatur in periculū anime sue. Itē q de p̄missis oib⁹ z singulis fuit z est publica vox z fama **Dat enī** libellū p parte sua oblatū p positonib⁹ z articulis. ac pducta ac pducēda in bñmōi causa in qñtū faciūt p parte sua et nō vltra. nec non denotatoz signis z sigillis saluo iure addendi. minuendi. supplendi. declarandi. vt moris est. Et positōes sic sūt formā de. q fundēt intencionem ponēns p̄siderata natura p̄posite actōnis. Si ergo actor agit de dominio rei petite. bz p̄siderare q necessaria sūt in pbatōne domini. Et q sūt ista ta cū est supra circa p̄mū libellū. z no. **Sunt** in spe. d. locato. §. nūc aliqua. v. lvi. Si ugit agit publicana. p̄sideret q sunt necessaria in ea. et sic de alijs. de q in spe. de positi. §. v. ad fi. Et debēt fieri positōes de p̄tēis in libello vel ad ea p̄tinētib⁹. **Et iudex** d̄z examinare eas an faciant ad cām vel nō. zc. vt postea patebit. vt no. in. c. j. de p̄f. li. vi. Et debēt dari positōes p iuramētū. z q dat p̄trarias incurrit p̄iurum. de q de iure iur. c. p̄f. li. vi.

Labellio sic scribit.

Anno tali. die tali. talis actor vel ei⁹ pcurator cōparuit corā iudice p̄dicto. ac posuiones z articulos obtulit infra scriptos. quib⁹ per partem aduersam responderi et eam ad hoc compelli z cogi postulauit. Ex aduerso p̄dicto dño iudice adhuc sedēte p tribunali talis reus vel talis ei⁹ pcurator corā eo comparuit. ac positionū et articuloz p̄dictozū cōpiā sibi decerni. ac terminū ad dicendū p̄tracas vel rñdendū eis dē cōpetentiē petijt assignari. **P̄dicti⁹** ergo dñs iudex cōpiā bñmōi reo vel ei⁹ procuratori fieri decreuit. et diē talem ad dicendū contra positiones et articulos huiusmodi vel eis respondendū pro termino assignauit.

Vel coram ordinario scribit talis bellio.

Exhibitis his positonib⁹ z articulis p talē actorē vel ei⁹ procuratores in p̄ntia talis rei vel pcuratoris sui. Anno tali. die tali eis respondebit. vel ipsi impugnabunt p̄p̄um reum vel ei⁹ procuratorem die tali. Et in huiusmodi assignatōne terminoz aliquando non exprimit perempcioe. qz isti termini p̄emptozij intelligunt licet non exprimanē. vt no. in. c. pastoralis. de excep. **Nisi** fieret citatio vel assignatio ad sniaz audiendā. vt suo loco patebit.

Forma positionū et articuloz in actione personali.

Positiones et articulos. zc. vt supra in forma precedentū. In primis igitur ponit et probare intendit q **Litio** actor p̄dictus prefato **Seyo** reo mutuauit vel mutui causa numeravit decem libras denarioz talis monete. Item q idē **Seyus** debitor huiusmodi mutuam sibi pecuniaz p̄dicto **Litio** creditori suo soluere promisit in tali termino z loco bona fide. Item q huiusmodi debitiū ipse **Sey⁹** debitor antedict⁹ suo creditori **Litio** in perpressato termino dudūz elapso soluere neglexit. et hodie ministrare z de eo satisfacere indebite cōtradicit. Item q de p̄missis omnib⁹ z singulis fuit et ē publica vox et fama. **Insup** dat libellū vt in precedentū forma.

Positōes et articuli

In actōe depositi sic accipiant. *zē.*

Positōes. *zē.* In p̄mis ponit *z* pbare in tēdit q̄ *L*it⁹ actor p̄fat⁹ penes *Seyum* reū p̄dictū d̄posuit decretales. Itē q̄ b̄mōi depo sit⁹ liber decretaliū sc̄pt⁹ fuit i cartis bēdinis seu i pergameno. Itē q̄ glo. b̄uit ordinariāz seu apparatū. Ver. p̄positi papiēsis. Item q̄ habuit desup coreū rubeū a' b̄ū vel nigrum. Itē q̄ sc̄dus sc̄tern⁹ sic incipiebat. Item q̄ p̄mi q̄terni p̄ncipiū fuit tale. Itē q̄ memora tius *Sey⁹* p̄dictū libru decretaliū ex cā depo sitū ad se recepit. Itē q̄ ip̄m libru m̄ p̄dicto d̄ positori idē depositari⁹ reddē *z* restituere cō tradicit. Itē q̄ de p̄missis oib⁹ *z* singulis. *zē.* Enā insup dat libellū in p̄ma forma.

In possessorio recuperāde seu in terdicto vnde vi fiant sic positōes et arti.

Positōes. *zē.* ut p̄⁹. In p̄mis ponit *z* pro bare intēdit q̄ āno tali die tali *L*it⁹ actor p̄ dict⁹ talē fundū v' domū cui⁹ p̄fines i'fra de scribunt possedit. Itē q̄ *Sey⁹* p̄dict⁹ p̄dicto anno *z* die eū dē *L*itū sic i possessione reali *z* corpali existentē de domo seu fundo b̄mōi *Sey⁹* *z* possēdōe violēter expulit *z* eiecit. Itē q̄ domū seu fundū b̄mōi seu ei⁹ possēdōne a tpe deiectionis *z* spoliatiois p̄dictē detinuit *z* occupauit. detinetq³ *z* occupat. *z* possēdōne eandē cū fructib⁹ inde pceptis *z* q̄ p̄cipi po tuerūt p̄dicto *L*itō spoliato restituere p̄di cit. Itē q̄ damna p̄p̄t *B* p̄dict⁹ sustinuit spo liat⁹ ex tali cā. *zē.* *z* ip̄i⁹ i'terest spoliato³ b̄mōi *z* deiectionē factā nō fuisse. Itē q̄ fruct⁹ pcep tos *z* q̄ p̄cipi potuerūt a p̄dicto tpe verisimi lier put *z* p̄cipi annuatim cōsueuerūt. videlz tot maldra frumēti talis mensure. Damna vō *z* i'teresse ad tot libras denarioz ip̄se spo liat⁹ estimat. v'ā tñ iudiciali salua taxatōne. Itē de p̄missis oib⁹ *z* singulis fuit *z* ē publi ca vox *z* fama. dat nihilomin⁹ libellum. *zē.* Sic fiūt positōes *z* articuli mēbrarum et di stincte. q̄ articul⁹ est pars intentōis. ut nō. d̄ testi. p̄ntiū. in glo. v. articulis. li. vi. Vel si agi tur p̄ eū q̄ nō spoliavit. s; spoliari mādauit. vel spoliatio nē ratam habuit vel rem spolia tā recepit scienter a deiectione. sic accipiant po sitiones ut p̄us.

Forma cōtra detentorem mādā torem vel detrahentem.

In p̄mis ponit *z* pbare intēdit pcurator p̄dict⁹ q̄ tali tpe *L*it⁹ rem talē possedit. Itē q̄ talis semp̄oni⁹ eodē tpe. vicz tali die veni ens eundē *L*itū possessorē de possessione eiusdē rei expulit violēter *z* eiecit. Itē q̄ *Sey⁹* spoliatioem *z* deiectionē eandē p̄ eundē sem proniū fieri fecit *z* mādauit. Vel si nō man dauit. s; ratū habuit ponat sic. Itē q̄ spolia tiōne et deiectionē b̄mōi idē semp̄oni⁹ fecit noie *z* p̄templatōe *Sey⁹* rei supradicti. Itē q̄ tpe *Sey⁹* eandē spoliatioem sic suo noie et ei⁹ cōtemplatōne factā gratā *z* ratā habuit. Item q̄ rem b̄mōi tpe *Sey⁹* ad se recepit. et eam a tpe deiectionis et spoliatiois p̄dictē hucusq³ detinuit *z* occupauit. detinetq³ hos die occupatā. Vel sic qñ puenit re⁹ q̄ scienter rem recepit a deiectione p̄missio. p̄missis duo bus p̄mis articulis. puta de possessione *L*itij et spoliatioe *Semp̄onij* de cetero ponat sic. Item q̄ p̄dict⁹ *Seyus* p̄fatam rem spo liatam a p̄dicto semp̄onio deiectione et spo liatore recepit. Item q̄ tpe *Sey⁹* sc̄uit *L*itū p̄dictū rem b̄mōi a *Semp̄onio* fuisse et esse spoliatum. **P**ro formis positionū i diuersis materijs babeat recursus ad spe. ti. de testi. §. nūc videndū. Et in tractatu libel lorū. ibi quasi per singulos titulos in mate rijs formantur positiones super libellū. Et etiam aliquē positōes formant de cōfess. c. j. li. vi. in glo. magna. ibi de materia positionū et c. sequenti.

De mō respōdēdi ad articulos.

Factus aut *z* oblati positionibus reus si sunt punentes clare *z* certe debet ad eas re spondere. de testi. p̄ntium. li. vi. immo si inter rogat⁹ sup positionib⁹ *z* iussus respondere hoc facere recusat. habentur positiones p̄ cō fessariis. nisi rationabilis causa recusantē ex cuset. ut in. c. ij. de confes. li. vi. Et que sit cau sa rationabilis ibi nō. in glo. puta si positio est superflua que nō facit ad causam. v' ob scura incerta captiosa de facto alieno iperti nens. vel indiffinita iuris. ut ibi. Ponens enim debet ponere certū. et sic respōdens cer tū potest dare responsū. ut nō. in iurib⁹ all.

Forma exceptionum

Et ista singula declarant. c. ij. de p̄fess. li. vi. in p̄dicta glo. Et q̄d d̄r ponit et p̄bare intēdit h̄bodie est in vsu. alia positōnes dabant sic dicendo. p̄mo ponit talis. **Et** si negabāt iste positōes postea dabant articuli sic dicendo. **Talis** intēdit p̄bare. **Hodie** ergo sit fiunt ita q̄ positōes negare succedūt locū articuloz et intentionū p̄badi. de q̄ et in spe. d̄ testi. §. nūc videndū in p̄n. cū remiss̄.

Exceptōes p̄tra arti. et posi.

In termino igit̄ p̄dicto puta ad dicēdūz p̄positōnes et articulos vel eis r̄ndendū sta tuto solēt q̄nq; dari exceptōes p̄positōes et articulos sub hac forma.

Forma exceptionum contra po sitiones.

Contra positōnes et articulos p̄tenso oblatos p̄ talē actorē vel talē ip̄i p̄curatorē in causa tali. **Et** p̄curator noīe p̄curatorio talis rei p̄ponit et dicit excipiendo. q̄ b̄mōi p̄tense positōes et articuli sūt generales nimis obscuri incerti informes indeterminati du bi multiplices indiffini iure capiosi de fa cto alieno et imp̄nentes ac tales q̄ minime releuaret actorē probati vel p̄fessari. et eis in q̄ntum pro positōib; dant nō est p̄pt̄ rei respondēdū. In q̄ntū v̄o offerunt vt articuli nullaten; sunt admittendi. vt ex eoz p̄iz in spectione euidenter et lat; si fuerit opus de ducet. **Quare** predict; p̄curator rei petit per vos p̄nūciari decerni et declarari positōes. et articulos passeros nō esse admittēdos. s; eos reiiciendos et repellendos fore. ac reiici et repelli parē ream ab instantia iudicij vestri inde absolui. et actores sibi in expensis legiti mis p̄demnare saluo iure addendi diminuendi. **Et** quando t̄n positōnes et articuli sūt obscuri imp̄nētes vel inadmissibiles. sic q̄ p̄bati nō releuaret ponentem. dicit Jo. an. i. ca. dudū. ij. de elec. q̄ incaute facit aduocat; p̄is alterius si petit declarari articulū. **Vel** a p̄ncipio dicit eum nō esse admittendū. vel etiā si format interrogatoria talia q̄ p̄testes hoc habeant declarare. **Iudex** tamē potest examinare positiones et articulos et imper tinētes repellere. quando d̄ impertinētia cō stat. **In** dubio pon; habet admittere. vt no.

de testi. p̄uas. et de p̄fess. c. ij. li. vi. de appel. cu; speciali. §. porro. v̄. excessu q̄s. **Uñ** p̄sueuerūt fieri r̄nsiones ad positōes et articulos saluo iure imp̄nentiū et nō admittendoz. de q̄ et in spe. de positiōib; §. vii. v̄. si v̄o certuz est. **Et** possunt ergo fieri responsiones ad positō nes formatas sup libello in actione reali sub hac forma.

Responsiones ad positiones in actione reali.

Procurator nomie p̄curatorio Seij rei saluo iure imp̄nentiū et nō admittendozū positioū. et articuloz p̄fessoz. **T**in actoris sic q̄ responsiones q̄s forsitan ad imp̄nētes et inadmissibiles positōes b̄mōi fieri cōtingit. p̄ nō factis habeant. dat facit et exhibz medio iuramēto responsiones infrascriptas. **Et** p̄mā positioē p̄tensam q̄ sic inci pit. **In** p̄mis. **Et** p̄curator Seij predicti re spodendo ad eam nō credit. **Ad** secundā. **Et** non credit. **T**ertia dependet a secunda negata. similiter et quarta. **Ad** q̄ntam credit se sū dū possidere. et ei; restitutionē Seij et assig; tionē iuste p̄radicere. **Ad** finalem credit de confessatis. et negat de negatis. **Et** licet p̄dicti cre positiones sint pro maiori parte de facto alieno. tamē q̄ faciūt ad causam. adeo est ad eas respondendūz. q̄a siue sint de facto p̄po siue de facto aduersarij. siue etiam de facto tertij. debet eis responderi. **I**ta dicit Jo. an. in addi. spe. de posi. §. vii. **I**tem supra dicitur in responsionib; ad tertiam et quartam po sitiones q̄ dependeant a secunda negata nō oportet aliter ad eam responsionē fieri. **Uñ** ex quo negatur contraci; emptiois seu ven ditionis. negant alia inclusa vel necessario concurrentia ad talem contraciū. vt p̄cij nu meratio rei traditio ex tali causa factā. **Et** p̄do sitio t̄n dependet a negata que n̄ depēderet aliquando a p̄fessata. vt no. de confes. c. ij. li. vi. super glo. v̄. rationabili. **Et** q̄ sit respōsio per verbum credit vel non credit. hoc proce dit ex vi iuramenti calūmetalis. **Sed** iura mentū de veritate artat p̄ verbū scio vel ne scio. **T**amen iurans de veritate est interro gand; et etiā responderetene; de credulitate vt no. p̄ **O**stien. in. c. literas. de iura. calum.

Forma actuum in actis

Et confessio de credulitate enā pūdicat sic cōfessio de veritate. vt no. de iure iurā. ex lris. in glo. fi. 2. de iura. calū. cū causam. **Be** stilo tū curie iurat q̄s dicere veritatē quā scit vel credit. **Si** rīdet p verbū dubito an sufficiat no. in alle. c. cū causam. in glo. j. 2. sup ea. **Q**uid enā iuris sit cū actor petit centū. reus rīdet se sub p̄dione p̄misisse. an videat pure p̄fessus no. p archidi. 2. **J**obā. an. de p̄fess. c. j. li. vj. **I**sta respōsio est in pre. p̄tra respōdentes. scz in q̄ntum p̄fitei se p̄misisse. et in pre. p̄ eo scilz in q̄ntum dicit q̄ sub p̄dione p̄misit. scz p̄fessionis itatē p̄tra cōfitei nō p̄ eo. **E**t ergo videt fundata intentio actoris p̄ talē p̄fessionē nisi reus probet cōditionē. **S**ed in cōtrariū facit. q̄ ista respōsio est vnica 2. vnū cōstru. cū. ergo actor aut totā approbet. aut totā refutet vel recuset. **E**t q̄ si vult approbare p̄ se. debz enā p̄ se approbare. **F**inaliter credit **J**o. an. q̄ reus iuste peteret declarari p̄ actorem an ponat ipm p̄misisse pure vel sub p̄dione. 2. sic cessaret illa p̄plexitas. **A**rchidia. an dicit q̄ reus posset negare se pure p̄misisse. **I**stuz aut actū respōsionū factarū scribat tabellio hoc modo.

Forma actuum in actis

Bietali. Anno quo supra. talis reus vel talis ei⁹ procurator corā p̄fato dño. **A**. iudice in solito suo loco ad reddendū iura p̄ tribunali sedēte cōparēs respōsiones ad p̄ositiones 2. articulos talis actoris sibi ibidē cōparēs infra sc̄ptū tenoris obtulit. et r̄sīdēs h̄mōi facit medio iura. quib⁹ respōsionibus sic factis 2. receptis actor p̄dicit⁹ vel procurator ei⁹ sibi dilationē cōpetentē ad p̄ducēdū testes p̄ sua intentione fundanda assignari postulauit. **C**ui ip̄e dñs iudex p̄dictus tales diem vel vnū mensem pro termino 2. dilatiōne ad testes producēdos assignauit. **N**el sic scribit notarius ordinarij. **F**actis vel exhibitis respōsionib⁹ p̄dictis p̄ talem reum v̄t talem ipsius procuratorē anno tali. die tali. in p̄ntia actoris vel sui p̄curatoris p̄babit. vel p̄ducēt testes p̄ actorem pro p̄ma dilatiōne die tali. 2c. **B**e istis aut dilati. producēdis an dentur tres dilati. vel vna tantū. v̄t ita spaciola q̄ infra illā possunt fieri. tres p̄du-

ctiones. no. de dila. c. ij. in glo. ij. 2. super ea. vt postea videbim⁹. **P**ars cōtra quā sit p̄ductio testiū dat interrogatoria. 2. dant sup articulis volētis p̄ducere testes. 2. formant fm̄ circūstantias cause et p̄sonaz testiū. 2. p̄ba. licet. §. post B. de testi. cū causam. 2. c. p̄uas. vbi hoc. 2. de testi⁹ p̄ntiuz. li. vj. **E**t ibi ponit forma eoz. **B**atis ergo articulis p̄ alterā partū. pars p̄ quam dant petit terminum ad dandū interrogatoria. 2. iste termin⁹ dat vt p̄bat iura alle. et enā vt generalis h̄z p̄suetudo dand⁹ est. **F**uit ergo isto modo sup articulis in reali actione. 2c.

Forma interrogatorior.

Interrogatoria infra scripta dat. facit. et exhibet procurator procuratorio noie talis fm̄ que omia 2. singula petit singulos testes parus aduersē interrogari. 2. interrogatōes h̄mōi cum respōsionib⁹ testiū ad eas in actis redigi et conscribi. **A**lioquin de inualitudine depositionū. 2. q̄ sibi nō p̄iudicet ac alijs protestat prout est moris. **P**iligēt er⁹ go et nō p̄functione testes ibi examinentur. 2. ab eis prudenter sup quolibet articulo queratur de singulis circūstantijs. **Q**uerat enā a quolibet teste de ip̄i⁹ etate. fide. fama. statu 2. p̄dione. an sit nobilis vel plebeius. **I**tem q̄ntum habeat in bonis. **I**tem an prece vel precio gratia odio timore vel fauore testificetur. **I**tem an ei datū sit aliquid vel promissum. vel aliquā habeat spem q̄ sibi detur vt sic testificetur. **I**tez an sit ex cōmunicat⁹ maior ex cōmunicatione. **I**tem an sit amic⁹ socius vel familiaris. consanguineus. affinis vel subdit⁹. vel de iurisdictione producentis vel eius contra quem producit⁹ inimicus. **I**tem an sit instruct⁹ contra quē et quid depondere debeat. **I**tem an sup hoc concordauerit cum testibus suis. **I**tem virum sit sub ordinatus. **I**tem quam partem mallet in causa huiusmodi obinere. et cui pl⁹ faueat. 2c. **E**t specialiter si dixerit testis esse verū qd in primo articulo cōtineatur interrogetur de causa scientie. videlicet vnde sciat testis fundum ad sempromiuz peruenisse. et quomodo hoc. vel quando sempromiuz dominiuz acquisiuit. **I**tem de cōfinib⁹ eiusdem fundi

Forma interrogatoriorum

Item circa scdm articulum querat si testis dixerit eum verum esse de causa scientie. an testis fuerit presens in piractu. et cum eo fuerunt presentes. quorum numero et ad quod ibi fuerunt. Item de loco piracti in qua domo an domus sit terrea lignea vel lapidea. in qua parte domus Item de ipse. scilicet de anno mense die hora Item de forma ipsius piracti. an fuit purus vel conditionalis vel modalis. et per que verba celebratus. Et si conditionalis vel modalis. querat an conditio postea existerit et fuerit purificata vel modus seruatus. Item an testis nouerit personas pirahentium. Item an precium interuenierit. et an predictum solum fuerit. in qua moneta per quem. cui. quo loco tempore die hora. quibus presentibus. et semper de causa scientie de auditu fama certitudine et credulitate et singulis circumstantiis alijs que ad veritatem faciunt eliciendam et detegendam falsitatem. de testi cum causam. **P**lenissime de testi. scilicet iam de interrogatorijs. in spe. Et cautum est quod huiusmodi interrogaciones distincte formentur ponendo ante quolibet. Item vel consimile ut tradit doctrina **G**uil. in spe. de testibus. §. nunc de interrogatorijs. Et fiunt interrogatoria circa personas testium et circa dicta. **S**ed dicit **G**uil. in spe. de testi. §. iam de interrogatorijs. v. in summa. quod duo sunt genera questionum seu interrogatoriarum. Unum genus fit ad destruendum dicta testium. Aliud ad fundandum exceptiones. id est. intentionem et per quam testes producantur. quia testis deponere debet pro utraque parte. **V**icit tamen **I**o. an. ibi addi. quod interrogatorium non debet pertinere noui capituli pro aduersario. **E**xemplum. Titius producit testes contra **S**eyum ad probandum mutuum. **S**eyus dat interrogatorium petendo interrogari testes super solutione mutui. scilicet an soluerit. hoc faciendum non est. quia **S**eyus de hoc habet facere capitulum et Titius interrogatoria. **P**rimum genus interrogatoriarum fit dupliciter. videlicet vel ratione persone testis ut quia est excommunicatus. instructus. subordinatus. iudeus. suspectus. vel alias minus ydoneus ad testificandum. vel ratione dicti. ut quia deponit contraria. vel vacillat. vel non reddit aptam dicti sui causam. **D**e diuersis autem in-

terrogatorijs et formis interrogatoriarum per **G**uil. in spe. de testi. §. iam de interrogatorijs. **D**e hoc etiam in c. presentium. de testi. li. vi. Et ibi textus loquitur de interrogatorijs. et in glo. ponit forma. et ante non habuimus textum de eis **D**e materia etiam ista non in c. proutas. et in ca. cum causaz. de testi. Et ibi. non. quod si aliquo necessaria interrogatio fuerit omissa post publicationem attestacionum. penitus a iudice ut iterum interroget. ut quod omissum est recuperetur. **I**dem **G**uil. in spe. §. nunc videndum. in fine. **E**t ista interrogatoria vel copia de ipsis non debent dari parti aduersus producentem testes propter subordinacionis timorem. quia eis habitis posset instruere testes ut concorditer ad interrogata responderent. ne posset falsitas deprehendi. et sic per hoc tolleretur efficacia interrogatoriorum quod ad hoc sunt inuenta ut falsitas facilius deprehendatur. sed dantur iudici quod debet illas moderare. superflua et inuilia resecare. **S**i autem non facit. nec pars dat interrogatoria. tunc iudex faciet ista quod habent in c. cum causaz. de testi. Et consilium **O**sti. quod ponantur fiant superflua quod aliquando necessarium omittatur ex duabus causis. **P**rima quia si factum est interrogatorium et omittitur negligenter necessarium. seu dolose supplebitur seu repente non obstante publicatione. ut supra dictum est. **S**ecunda causa quia forte iudex ex officio plura resecabit l' resecaret quod expediret. Ita non in c. presentium. de testi. li. vi. super glo. interrogatoria.

De testibus recipiendis et examinandis.

Factus responsionibus ad positiones si per eas reus confitetur positiones. releuatur per talem confessionem actor a probatione. et tunc non restat aliud nisi confessum condemnare. quia non sunt partes iudicis ad poscentem nisi ut pronunciet. de transac. preterea. **A**duertat tamen diligenter actor an omnes suas positiones sit reus confessus. **S**i ergo aliquas positiones est confessus videat an per confessas eius intentio fundata sit vel probata. et tunc sententiam pronuntiat ipse actor. **E**t promptiores sunt negationes in iudicijs per quas oportet ponentes onus probandi subire. **U**nde si reus omnes vel aliquas positiones negauerit. tunc habet

De testib' recipiendis

actor suam intentionē pbare. ff. de proba. l. ei q. vi. q. vlti. accusator. **A**ctor ergo incipiat si bi terminū dari ad pbandū. et iudex statuet sibi terminū cōpetentē p pma dilatoe. qz dare iubet tres dilationes. de testi. vltra tertiaz. no. de dila. c. j. **U**el fm alios statuatur terminū vnū p omnib' dilatoib'. vtz pro pma. scda et tertia dilatoe. pmiū tñ seruati. **D**e quo in spe. de proba. in pn. **E**t no. in alle. c. j. de dila. pleni' in. ca. in causis. de testi. in glo. **F**inita tñ pma dilatoe iudex nō dabit scdam nisi ex iusta causa. **U**nde vt ibi dicit Inno. scda et tertia dilatio dabit qñ petens illam ostendit se impediri in pma. **Q**uantū aut ad tempus spaciū pūnere debeant iste dilationes habet in. s. spaciū. iij. q. iij. no. plene p Jo. an. in. c. vltra tertiaz. de testi. in cōmento. **A**ctor ergo q vult pducere testes. faciat eos p iudicem vocari. qz testis sine vocatoe se ingerēs ex h' qdāmodo se suspiciū reddit. vt. **C** de testi. autē. rogan. et faciat citari aduersariū vt videat eos iuuare. alias receptio testiū pira absentem nō vocatū facta nō valet. vt in. c. ij. de testi. **J**udices aut raro p se recipiūt testes. vel eos examināt sed alijs committunt **D**e hoc pquerit **O**stien. vt scribit Jo. an. in ca. pntiū. de testi. li. vi. sup glo. interrogatorio. **D**e q enā in spe. de testi. s. nūc tractādū. v. licet aut dixerim. **N**am in probationibus pendet totū ius cause. **U**nde deberent iudices pon' cōmittere alia qz testium examinationē. facit. **U**lt. q. i. q. i. c. am. **S** qz ex quo est onerosum eis. idō de facili p eos cōmittunt. qd tñ fieri nū deberet. **S**i tñ vnqz cōmittere vellēt. deberent nō notarijs vel alijs simplicib'. sed ydoneis discretis et honestis delegare. de testi. si q testiū. de testi. cogen. c. j. de p sang. et affi. c. j. **Q**uia tñ qñqz testes sunt q nō possunt vel nō tenent ad inuicē venire p testimonio ferendo. sed iudex ad eos ire vel mittere debet ppter pūlegiū vel impotentiā ipsoz testium. videlicet si testes sunt egregie persone vel mulieres. aut senes seu remoti. **U**el q producit est paup. zc. de quo in. c. si q testiū. de testi. et ibi deboc danē versus. **U**nde de iust est iusta causa cōmittendi alijs receptioe testium et examinationē. vt ibi no. de te

sti. cum causam. **P**rius tamen qz scribat iudex seu cōmittat examinationē testium. recipit cautionē ab eo pira quem producuntur testes. vel cōmittat vt vadat infra terminū cōpetentem ad videndū iuuare testes. vt dicit **S**uif. in spe. de testi. s. qualiter. v. sunt aut testes. **D**e hoc tamen est dicendū vt no. in. c. constitutus. de fidei iusso. in glo. antepenul. et sup ea. et in. c. statutū. de rescp. in glo. penul. li. vi. **E**t fit cōmissio sub hac forma.

Forma commissionis recipiendi testes.

In. decan' zc. **J**udex cause et partiu' infra scriptarū a sede apostolica delegatus vel archidiacon' vt official'. zc. tali notario publico vel alteri cui cōmittit **S**alutē in domio **Q**uia talis actor in causa quā tali reo mouet in iudicio coram nobis ad intentionem eius fundandā nōnullos intendit pducere testes. quoz receptioni et examinationi psonaliter interesse nō valem'. **I**dcirco de vā legalitate et discretione plurimū cōfisi vobis cōmittim' et mandam'. q. testes quos idē actor vel ei' procurator vobis duxerit nominandos ad vestram pntiam conuocetis. receptoqz fm formā iuris et iudicij morem ab eis pmitus iuramento sup intentione et articulis pntibus inclusis. vel vobis p parte actoris exhibendis. et fm interrogatoria partiu' alteri' si vobis dabunt cogatis eosdem veritati testimoniu' pbibere attestatiōes in publicā formāz redactas sigillo vō clausas fideliter et secrete inclusas pntiū fidelem et idoneū nob in talē diē remittatis. **U**el sic.

Talis iudex. zc. **S**alutē in dño. **N**oueritis q in causa q inter talem ex vna. et talē parte ex altera veniūt in iudicio corā nobis partes hinc inde nōnullos volētes producere testes p fundanda sua intentōe. quos coram nobis difficile foret pducere et partib' onerosum. **I**dcirco discretioni vestre cōmittim'. ac firmiter ac discrete picipiendo mandam' quaten' testes quos pars viraqz producere curauerit coram vobis infra spaciū vni' mensis. vel talem diē legaliter recipere. ac eos sup articulis a partib' hinc inde in causa hmoi datis. et fm interrogatoria partiu' q

Iuramentum testium

vobis una cū pñib⁹ iransmittum⁹ fm datā a deo vobis prudentiā diligenter examina-
re curetis seruata forma debita et consueta.

I Depositorib⁹ ipoz testiu cum articulis et interrogatorijs predictis ac toto pcessu quē sup hoc corā vobis habere cōtingit sub sigil-
lo vestro fideliter inclusis nobis qñtoti⁹ po-
teritis remittere studeatis. **A**liqñ cōpo-
nit etiā forma cōmissionis decipiendis testi-
b⁹ reprobatorib⁹ clausa sub ista forma. **Q**uod
si forte altera partiu testes alteri⁹ reprobare
voluerit testes sup reprobationē hmoi pdu-
cendos infra .xv. dies post dictū menses im-
mediate seqñtes fideliter admittere et exami-
nare sollicite studeatis. **A**liqñ etiam addit
clausula. **T**estēs vō si se gratia odio l' amo-
re precio vel timore subtraxerint p censuras
ecclesiasticā ad pbibendū testimoniū veri-
tatis auctoritate nostra. imo veri⁹ apostoli-
ca cōpellatis. **A**liqñ etiaz addit clausula
videlicet significantes nobis qñta fides pos-
sit ipis testib⁹ adhiberi. **I**sta clausula habet
de fidei iur. pñtuit. in fi. ibi de hoc. de qñ etiaz
no. in. c. quoniā pñra. de pñat. de ista cōmis-
sione seu remissione et ei⁹ forma vide in. c. pñ-
sennū. de testi. li. vi. vbi papa facit remissionē
ad partes prestib⁹ pducendis. **D**e receptori-
bus testiu an possit vlti⁹ cōmittere habet
de re iudi. c. u. berroldus. et in de iudices. de
offi. deleg. **P**otest etiā iudex hoc officiū cō-
mittere tabellioni seu notario cause. et sic ex-
ercebit virūqz officiū. scz receptoris testium.
et scriptoris. et ita tenet **I**nno. in. c. quoniā
contra. de proba. **E**t hoc etiam habz genera-
lis pñsuetudo. et dicit ibi **P**ñt. qñ sanū est cō-
siliū qñ de cōmissione iudicis tabellioni fa-
cta fides fiat non p ipm tabellionē cui facta
est cōmissio. qñ ei in hoc non credit. s. per in-
strumentū alteri⁹ tabellionis vel lras auten-
tico sigillo sigillatas. **E**uz ergo pars pducit
testes suos corā iudice vel eo cui best cōmis-
sum. debent testes iurare dicere veritatē. qñ
sine iuramento dictis eozum non creditur
quantūcūqz sint religiosi. nisi iuramētum
eis a partibus remittatur. vt in. c. nuper. et in
cap. de testi. de quo etiam in spe. de testi. §. se-
quitur.

Forma iuramenti testium.

Forma aut iuramenti testiu habetur d
testi. fraternitatis. in vlt. glo. qñ iurabunt qñ
dicant totam veritatē iudici vel cui cōmise-
rit quam nouerint de ista causa seu re super
qua iurant. **I**tem qñ nullā interserāt falsita-
tem. **I**tem qñ pro vtraqz parte dicant iudici
veritatē quam sciunt. **I**tem qñ dicant omnē
veritatē siue sint interrogati siue nō. **I**tem qñ
nec pñcio nec amore vel odio. seu pro aliquo
cōmodo testimoniū dicāt. **E**t de facto addi-
tur sextū. scz qñ secretū teneant dictū suū vsqz
ad publicationē. de quo etiam in spe. d. teste.
§. sequit. **E**t debent iurare tacis euangelij.
vt in. iij. q. ix. hortamur. **I**n vero si non appa-
ret testem tetigisse illud euangelium presumat
tractat **I**o. an. in addi. spe. in. §. proximo all.
super. v. et nota. **Q**uando aut debet probari
cōsanguinitas ad dirimendū matrimoniū
est specialis forma iurandi vel iuramenti te-
stiu. de quo i. c. licet ex quadā de testi. **P**ars
aut pñra quā testes pducunt sit pñsens in p-
ductione testiu. et videat pñsonas testiu qua-
les sint. an sint tales qñ non possunt testifica-
ri et faciat pñstationem qñ dicere velit in pñ-
sonas testiu. alias post publicationē ac testati-
onem nō potest nisi in duob⁹ casib⁹. scilicet
nisi iuret qñ hoc ex malicia nō pñcedat. vel nō
ostendat se post publicationem ea didicisse
qñ obijcit in pñsonas. vt in. c. pñnum. de testi.
Et debet fieri ista pñstatio tempore pducti-
onis testiu. vt in. c. ex parte. eo. ti. **T**amen ista
pñstatione facta si testes aliqd dixerint pro
pñstante. eis de facili nō credit. vt in alle. ca.
pñsens. in fi. **Q**ualiter tñ hoc intelligat ibi
no. **E**t ista omia puta testiu receptionē eoz
iuramenta et pñstatiōē tabellio scri-
bat in actis. de proba. quoniā pñra. **E**t erit
ista forma.

Forma actuum in actib⁹ signan- dorum.

Inno tali. die tali. talis actor vltalis ipi⁹
pñcurator corā tali iudice vel tali cōmissario
cōparuit. et **A. B. C.** testes ibidem cōparen-
tes pduxit. petens eos pñdictū dñm iudicē
seu cōmissariū recipi et admitti. **E**x aduerso
talis reus vel talis ipi⁹ pñcurator ibidem

Forma actuum in actibus ignorantium

comparēs prestat exp̄sse q̄ in p̄sonas testiū
b̄mōi dicere vellet et obicere seu post depōsi-
tionis aperturā reprobare. **P**redicū ergo
dñs iudex vel cōmissari⁹ testes p̄noīatos re-
cepit. q̄ omēs et singuli tactis euāgelij solu-
tum p̄stiterūt iuramētum. **E**t t̄ndē iudex
vel cōmissari⁹ p̄cedendo ad examinandem
testium vocabit ad se testes. et singulos secre-
te et sigillatim examinabit. exemplo **D**aniel⁹
q̄ falsos sacerdotes p̄ira **S**usannā iducos
secrete examinauit. vt habet **Ba**n. xij. **E**t nō.
de testi. c. ij. in glo. non est ita. ibi de hoc. **E**t di-
cet ei. amice fallidic⁹ testis trib⁹ p̄sonis ē ob-
non⁹. scz do. cui⁹ p̄sentia cū sit vbiqz cōsēnit
Item iudici quem mentiendo fallit **I**te par-
ti innocenti quam falso testimonio ledit. de
crimine falsi. c. j. **E**t quoniā testis q̄ veritatez
occultat et q̄ mendaciū dicit est reus. q̄a p̄u-
mus p̄desse nō vult. secūdo nocere desiderat.
xj. q. iij. quisqz. **U**nde cum iuraueris dicere
veritatem. p̄ id iuramentū obsecro te vt ani-
mā tuam salues. et qd̄ scis dīali negotio ple-
ne dicas. **B**einde p̄ponas sibi qualiter iter-
tales et talē causa veniūt sup̄ tali rel⁹ debito. **E**t
Beinde legat et exponat sibi p̄mum articu-
lum. et sup̄ illo testem interroget an sciat eūz
esse verū. **E**t si testis dicit eū esse verū. querat
ab eo de causa scientie. ex qua causa sciat eū
esse verū. et s̄m alia interrogatoria q̄ data sūt
circa istū articulū eūz diligenter interroget
et sigillatim. **B**einde facta interrogatōe de
his q̄ in p̄mo articulo p̄tinent. et de interro-
gatorijs circa eum datis. et factis depōsiti-
onib⁹ et responsionib⁹ p̄ testem ad ea tunc de-
scendat examinatore ad secundū articulum.
tandem ad tertium. et sic de alijs. **A**dhibeat
tamē cautelam si visum fuerit expedire q̄ p̄-
mo querat a teste in genere qd̄ sciat dīali cā-
q̄ veniūt inter tales. **E**t ante qz alique articulū
sibi p̄legat. **U**el qñqz p̄mo interroget de vlti-
mo vel de medijs articulis. **I**stam p̄poste-
rationē seruando vt p̄ hoc facili⁹ apprehēde-
re valeat an testis sit subordinat⁹ seu instru-
ctus vel non. nec suadeat ei neqz ip̄m iducat
vt aliqd̄ certum dicat. sed querat in genere.
nec etiam inducat eū ad dicendū se scire qd̄
credit. vel econuerso. de quo in spe. de teste. §.

nunc tractandū. **H**anc tū cautelā et seq̄ntia
notari⁹ scribat isto modo.

Forma depōsitionum in actis si-
gnantior.

Inno. mense. die. talibus talis testis iur-
rat⁹ sup̄ p̄mo articulo q̄ sic incipit. **I**te pō-
nit. **E**t sibi lecto diligenter et exp̄posito examina-
tus dixit se articulū ignorare. vel dixit nā esse
q̄ in ip̄o p̄tinentur. **I**nterrogat⁹ de causa sci-
entie seu quō sciret. respōdit q̄ interfuit. et ita
fieri vidit et audiuit. **I**nterrogatus de tpe. **E**t
s̄m q̄ interrogatoria data fuerūt. respōdit q̄
anno tali. die tali. **E**t. **I**tem super secūdo arti-
culo q̄ sic incipit. **I**tem. **E**t sibi lecto et clare ex-
posito dixit. et sic de alijs articulis. **E**t quera-
tur de causis et circūstantijs s̄m formā iter-
rogatoriā circa quēlibet articulum dato-
rum et responsiones ipsi⁹ testis qualescūqz
fuerint redigant in sc̄ptis vt in forma supra
sicut a teste p̄ferunt. nihil mutando vlt⁹ detra-
bendo. et diligenter vulgare interpretet in la-
tinū. nec scribat testem dixisse credo vbi dixit
scio. vel econtra. **N**am taliter posset dictum
testis redigere in scriptis q̄ auferret ius ba-
benti. et sic se sibi ad restitutōem seu satisfacti-
onem obligabit. **C**aveat etiam ne scribat ta-
lis testis dixit p̄ omia sicut talis p̄m⁹ vlt⁹ secū-
dus. sed cuiuslibet testis dictū p̄ se in sc̄ptis i-
ntegrum redigat. vt nō. de ver. sig. nichil ob-
stat. de quo ibi plene. **E**t aduertendū q̄ vbi
sup̄ articulo p̄ncipali testis depōsuit. exami-
nator seu tabellio nō debet vti his verbis vt
delicet talis testis requisit⁹ vel interrogatus
super articulo tali respondit. **E**t. **S**ed dicat
seu scribat. **T**alis iratus q̄ sup̄ articulo tali
sic dixit. **S**ed vbi de causa scientie vel de cir-
cūstantijs extra articulum p̄ncipalem que-
ritur. tunc his verbis tabellio vtiur scriben-
do. **T**alis interrogatus vel requisitus quō
sciret vel de tempore seu loco. **E**t. respōdit. **E**t.
de quo in spe. de testi. §. nunc tractandum. v.
et aduerte diligenter. **Q**uomodo etiam in te-
stium examinatione quedam considerāda
sunt circa examinatore testium. videlicet q̄
sit prudens. expertus. diligens. et attentus. si-
delis. et cautus. prudenter et discrete attendē-
do verba qualitatem et vultum ipsius testis

Forma cōmissionis

Quedā circa ip̄os testes. vīz an sint inimi-
ci vel infames. Et quedam circa dicta testiū
vīz an de positionis causam reddāt. **zē.** Do-
nū Guil. in spe. in ii. de testi. §. nūc tractādū.
in v. vī aut̄ h̄ pleni. **Debet** ergo examinātor
iudex vel cōmissari⁹ attēdere an testis vacil-
lat vel titubat. seu cū trepidatōe vel incōstā-
tia loquat̄. **Et** si vacillat debet hoc scribi in
actib⁹ p tabellione. **Sed** an tabellio debeat
hoc scribere ad p̄ceptum iudicis examinā-
tis. etiā si tabellio nihil de titubatione vel va-
cillatione perpendat. nō. de pba. quoniam
contra. **z** in spe. de testi. §. nūc tractandū.
v. considerare debz. **z** sequenti. **Et** dicit̄ ibi q̄
sic tripliciter ratione. **Prima** q̄a iudex habz au-
toritatem in recipiēdo **z** examinādo testes.
sed tabellio solum in scribendo. **Secūda** q̄a
iudex superior est vnde sibi magis est credē-
dū. **Tertia** q̄a tabellio int̄r⁹ circa scripturā
nō potest ita attendere circa variatōez testi-
um. **z** titubationē pallorem vel mutatōnem
faciei ip̄i⁹ testis sicut iudex. q̄ semp pōt ocu-
los ad testem habere. ideo sibi magis est cre-
dendū. **Potest** tamen tabellio saluando cō-
scientiam sic scribere hoc casu. **Et** iudex mibi
tabellioni sic dixit vt scriberem q̄ testis vacil-
labat. sed scriptura esset efficacior si adderet
tabellio. et sic michi videbat̄ q̄ vacillaret dū-
modo rei veritas sic se habebat. **Debet** etiā
q̄ntum possunt euz veritate exp̄mere. scilicet
vacillatōis modū. scilicet testis vacillādo siue
tremendo l̄ trepidando l̄ sudādo p̄ nimio ti-
more loquebat̄. vel pallidus efficiebat̄. vlt̄ bu-
iusmodi. **Et** debet hoc scribere teste recedēte
vel ignorante in cōtinenti. **Tamen** ex quo te-
stis audiuit. nisi iudex vellet posset testem ex
hoc punire. d̄ q̄ nō. in alle. c. quoniam p̄ira.
de pba. p̄ Inno. et Ostien. et in spe. v. p̄orio
alle. supra. **Postq̄** aut̄ testes recepti sunt et
examinati. si hoc factum est per alium ex cō-
missione iudicis. ip̄s redactis attestatiōi-
bus in scriptis ip̄sas attestatiōes cum arti-
culis et interrogatorijs ac alijs corāz eo sup̄
factis iudici remittat sic scribendo.

**Forma cōmissionis examinatio-
nis testiū.**

Honorabili viro domino. R. iudici vel

officiali. **zē.** **Salutem** in domino. et manda-
tum vestrum iniunctuz p̄no suscipiendo
et exequendo affectu. testes quos talis i can-
sa tali corā me pducere voluit. vel testes mi-
hi p̄ talē noiātos citavi. **z** ab eis p̄ talē actorē
l̄ ei⁹ p̄cu. in presentia talis rei vel talis ipsius
procuratoris. vel in penam contumacie rei
per me ad hoc citati et nō comparenis pro-
ductis. iuramentū iuxta morem quod ip̄s
omēs **z** singuli tactis sanctis euangelijs pre-
stiterunt recepti. **Ipsosq̄** super articulis ac-
toris **z** s̄m interrogatorijs ip̄s⁹ rei mibi trās-
missa cum diligentia qua potui examināre
curavi. **Quorū** depositiones per tales nota-
rium publicū in scriptis redactis sub sigilli
mei impressione inclusas. vna cum articu-
lis. interrogatorijs. citationib⁹. p̄testatio-
nibus. testium iuramentis. et alijs corā me
in negotio h̄mōi actis. factis. **z** productis. p̄
latozem presentū quem ad hoc de vtriusq̄
partis consensu tanq̄ idoneū **z** fidelez duri-
aliumendū vobis remitto. **z** liquādo addit̄
ista clausula. **Et** partibus talem terminum
in quo se coram vobis representare per se vt
procuratorē teneant assignavi. **Et** in forma
dicit̄ de testiū iuramentis. ideo posui. q̄a iu-
ramenta h̄mōi sunt in acti. scribenda. vt ra-
cum est supra. **Unde** non sufficeret poni in
attestatiōib⁹ sic. talis testis iurat⁹ dixit. **zē.**
q̄a assertio ista seu narratio est de p̄terito. nō
p̄eam apparet de p̄sentia iudicis vel partis
contra quam nec dies p̄stini iuramenti. de
quib⁹ omnib⁹ constare debet. de testi. c. ij. de
pba. quoniam p̄ira. **Ira** dicit̄ Jo. an. i addi.
spe. de testi. §. sequit̄. **Sic** in scriptū inuenitur
in actis testiū coram iudice iurasse partibus
presentib⁹. bene p̄sumit iurasse vt debuit. scz
cum tactura euangeliorū. vt etiā dixi supra.
Et plene p̄ Jo. an. in loco alle. **Et** debet testis
recipi **z** venire expensis producentis. vt in. c.
statutum. §. penul. de rescrip. l. vi. **Nec** pars
alia pro eo q̄dat interrogatorijs tencē aliqd
ad expensas testium ministrare anteq̄ iter
arripiat pro eundo. **zē.** **Et** quō non habetur
ratio illarū expensarū quas testis domi fa-
cturus erat. et quō soluet etiam expēsas pro
vecura equorū si conditio p̄sone testis hoc

De publicatione attestacionum

Nrequirat etiam si testis proprium equum duceret. tractat Jo. an. in addi. spe. de teste. in. §. q. luer. **U**rum aut valeat depositio testis facta post terminum datum ad producendum et ad recipiendum testes seu probandum no. in spe. §. proxi. alle. v. **I**s quoque cui. **E**ribi late p. Jo. an. in addi. cui finaliter placet distinctio. **B**ui ibi posita in primo et secundo membro. saluo eo quod not. in spe. de dila. §. j. v. illud quoque in fine.

De publicatione attestacionum post dilationes habitas.

Postquam hic producti et examinati sunt testes si hoc factum est in prima dilatione. et sufficiens est facta productio. procedet ad publicationem attestacionum. **S**i non est sufficiens et produciens petat secundam vel tertiam dilationem. **S**i iusta causa subest. dabitur cum cause cogniti. non et secunda vel tertia. ut supra dictum est. **E**t no. de dila. c. ij. de testi. in causis. cum filiis. **Q**uarta dilatio non dabitur nisi cum quadam solennitate legali. **D**e quorum qualis sit illa solennitas. habetur in. c. ultra tertia. de testi. et ibi plene. **T**estibus sic productis et examinatis partes renunciant testium productioni et postulanti attestaciones publicari. vel saltem partes producens id petit. **I**udex ergo volens attestaciones publicare vocabit partes. quia eis absentibus et non vocatis non debet aperire. de re iudi. cum iura. et maxime vocare debet illorum pro quem sunt producti. ut si velit possit aliquid in apertione prestandi partibus sic vocatis et presentibus. **N**el altera per contumaciam absente procedit iudex ad publicationem isto modo. quia precepit notario quod legat coram se et partibus publice in iudicio dicta testium vel ipemet legat. et si sunt multe vel plures. sufficit lege vnam pro omnibus. **Q**uo facto iudex dicit. **I**ste sunt attestaciones in tali causa habeatis eas per publicatis. vel eas per publicato. de qua in spe. de teste. §. satis vtiliter. in pn. **D**icit autem ibi Jo. an. in addi. de facto servari quod legitur aliquid de vna attestacione in pn. et de vna in pgressu. et de vna in fi. **S**atis tamen est iudice pronuntiare istas per publicatis haberi. et ita communiter istis partibus servari. **E**t omnia ista per tabelliones redigunt in actis hoc modo.

Forma actuum in actis signandorum.

Inno. die. mense. etc. **T**alis actor vel talis ipsi procurator ex vna. et talis reus vel talis ipsi procurator parte ex altera ad publicandum et publicari videndum et ad audiendum dicta testium pro parte dicti actoris productis citati comparuerunt coram predicto domino iudice sedente per tribunali et testibus productis renunciarunt. ac dicta testium prebitoy publicari consenserunt et expresse postularunt ac ipsarum copiam sibi fieri et decerni attestaciones huiusmodi petierunt. **P**redicti autem reus terminum ad dicendum contra personas et dicta testium competentem sibi petijt assignari. **P**redictus ergo dominus iudex attestaciones huiusmodi per partem talem ipsarum attestacionum publice coram se legere fecit. **Q**uo facto ipsas attestaciones voluit et fecit pronuntiare. et pro apertis et publicatis haberi. et copias de ipsis partibus vel earum procuratoribus hoc petentibus fieri et dari decrevit. **E**t tali reo vel eius procuratori tale diem ad dicendum et obijciendum in personas vel ad dicta testium pro termino assignavit. **E**t sic breviter.

Consimilis forma.

Lecte et publicate sunt he attestaciones in presentia partium vel earum procuratorum presentium et publicationem fieri petentium. vel in presentia talis actoris seu sui procuratoris publicationem fieri postulantis in penam contumacie talis rei ad hoc citati et minime comparuerunt. **A**nno tali. die tali. etc. **E**xciptur contra dicta et personas testium. etc. **I**n renunciatione tamen habeat cautela. scilicet quod si renunciatio solus productioni testium non probationi in genere. quia tunc non possent produci instrumenta. quod alias produci possunt usque ad conclusionem cause. de fi. instru. cum dilectus filius. **I**tem quod vna partium non renunciet. nisi et alia renunciet. de qua in spe. de teste. §. vlti. v. **I**tem notandum. et v. fi. p. abbatem. de testi. in. c. de testi. quia alia pars quod non renunciasset posset producere testes ante publicationem. **E**t talis renunciatio adimit facultatem producendi testes alteri parti super eodem articulo. de quo plene in. c. cum venisset. de testi.

Reprobatio testium

Quid agendum sit pro reprobatione testium post publicationem attestatorum.

Attestationibus publicatis solet super eis disputari. ut est in ca. in causis. de testi. Testes etiam quicquid consueverunt reprobari. et an liceat vel an post publicationem habeat in c. pñtū. de testi. li. vi. Impugnāt autem ut etiam alii dicitur per rationes facit per testes ratione personarum. et etiam ratione dictorum ipsorum testium. Videam⁹ de pma. ratione personarum repellunt testes seu reproban⁹ aliqui propter crimē. aliqui propter suspicionem. quicquid propter defectū. Propter crimē. ut quod est laico. fur. raptor. puer⁹. infamis. vel alii criminosi. de testi. testimonium. et c. sic nob. cum similibus. Et si propter suspicionem. ut quod est pater. sanguine⁹. vel soci⁹. vel familiaris. affinis. cōiunx. vasall⁹. libert⁹. veditor. fideiussores et quod est pducit. De q. iiii. q. ii. §. Item testium. de testi. in sup. et c. cum nūci⁹. et c. in literis. Et plene in spe. de teste. §. i. Propter defectum potest poni exemplum de impubere. de q. in spe. de teste. §. i. v. Item excipit. quod est impubes vel furiosus vel iudeus de testi. iudei. et c. licet. Et generaliter requiruntur in testibus septē. q. his vñb⁹ pñt. Conditio. sexus. etas. discretio. fama. Et fortuna. si des. in testibus ista requirunt. Illos vñb⁹ ponit glo. in ca. ii. de testi. in glo. ii. et ibi super glo. Ad singula ista dantur concordantie. Iudex ergo scia publicatione assignabit terminum infra quem recipiant copiam attestatorum. quod copia facere tenet iudex. de pba. quoniam ptra. Et originalia dicitur iudex vel tabellio apud se retinere. ut ibi no. Beinde habita copia attestatorum per partes iudex dabit alium terminum reo infra quem testes si potest repellat. Et post istum terminum non audiet. de pba. licet. de q. etiam in spe. de teste. §. penul. Quicquid tñ ante publicationem attestatorum testes reproban⁹ et repellunt. de q. vñz an exceptio ptra testes pponi debeat et probari ante publicationem attestatorum. vel an post fieri possit magna est diuersitas inter doctores. et diuerse sunt opiniones. Tenet tñ communiter quod exceptio legitima quod opponit ptra testes spā principio sit recipienda siue faciēda. Et iudex non recipiendo grauaret partē. et sic loc⁹ esset appellatio. S; recipere statim probatio

nes suprali exceptione. vel hoc differre post publicationem est in arbitrio iudicis. Ab isto excipiunt tres casus. de quibus in c. ex parte ade. de testi. in glo. bñmōi. et super ea. Et iudex in talibus arbitrariis debet aduerte ad plura. ut delictum an illud de q. excipit habeat eandem equitatem cum pñctis casibus exceptis. ut sic ex eadem equitate probationes prius recipiat. Item an sit publicum quod excipitur. Item an habeat probationes. Item an sit presumptio contra accipientem quod faciat hoc causa differendi et fm huiusmodi. et alias diuersas circūstantias facti videbit iudex an expediat prius recipere testes reprobatores vel non. In dubio tamen differatur reprobatio. de quo plene in ca. ex parte. supra alle. et ibi per Johan. an. super predicta glo. Et ita est in arbitrio rei opponere exceptionem contra testes a principio. vel illam differre in tempus disputationum diuimodo de hoc ante protestetur iuxta dispositionem. c. presentium. de testi. Sed in arbitrio iudicis regulariter est probationes super bñmōi exceptiones statim recipere. et ipsas discuti aut in tempus predictum differre diuimodo attentis facti circūstantiis bene arbitrat. ut dictum est. Et de regulariter. quod in tribus casibus probationes statim admittuntur ut supra patet. Et si ad probationes testium probatorum inducuntur testes reprobatarii. et isti testes probatorii possunt per alios testes reprobari. sed ulterius non admittat reprobatio. ut est casus in ca. licet. ii. de testi. De hoc dantur versus. In testem testis et ibi hunc sed non datur ultro. Et in exceptione contra testes quando reproban⁹ preteritum criminis. debet fieri specificatio criminis contra personam cuiuslibet testis. ut in c. presentium. de testi. li. vi. Exceptio tamen bene recipitur sine tali specificatione. et tunc debet fieri specificatio ante testium receptionem. ut ibi no. super glo. notabili. De qua autem specificatione intelligat. no. ibidem in glo. non esse. et supra.

Forma vero exceptionis contra testes et personas testium erit ista. excipiendo contra testes per talem productos.

Forma exceptionis

Coram vobis honorabili dño iudice. zc.
In causa q̄ inter eundē actorē ex vna et talē
reum parte ex altera sup tali re vlt debito ver
tis. pcurator pcuratorio noie predicti. **A**. rei
pponit. z dicit q̄ testes bñmōi ad testimoniū
contra ipm reum nō sunt admittēdi. s; a testi
ficandi officio seu actu excludendi z repellē
di. vel dicit q̄ testes tales. **A. B. C.** Intra ordi
nem vel numerū testiu; admittendi nō sunt
vel cōputandi nec eis nec eorū dictis dari de
bet fides vel adhiberi. nec dicta eorū in aliq̄
sunt sequēda. sed tanq̄ morbosa z infecta re
probanda z relinquēda. ex eo z p eo q̄ talis
testis fuerit tempe depositōis piur⁹. **A**. m
als in causa tali corā tali iudice induci⁹ in
teste peieravit vel de piurio est puit⁹. **I**tem
q̄ talis testis erat tempe depositōis adulter.
et de hoc p̄fessus vel p̄demnat⁹ vel adhuc p̄
pbari. vt de testi. sup eo. i. **I**tem talis testis p̄
cio corrupe⁹ falsum testimoniū dixit i huius
modi causa. **A**. m cum deposuerit me tali
die p̄rarisse. **E** rford. ego fui eodem die. **A**. do
gunt. **I**tem talis et talis sunt leuis opinio.
nis et suspecte vite. et tales q̄ eorū dictis dari
vel fides adhiberi in iudicio vel extra nō cō
suevit. **Q**uare peti bñmōi exceptiones admit
ti et p̄bationes sup eis recipi. ac ipis p̄bationis
legitime pro parte sua sententiā absolutōiā
ferri. **U**trum autem sufficiat obijcere et
probare q̄ testes corrupti fuerint. vel an cuz
hoc exigatur probatio falsitatis dicti ipsius
testis. nō. in. c. licz. de proba. §. post hoc. z in. c.
sicut nobis. de testi. **A**. m si excipit ante sen
tentiā. sufficit p̄bare corruptionē cū p hoc
p̄bent criminosi. **E**t idem post sententiā
in causa appellatōis. vel als in casu vbi sen
tentiā non habet effectus rei iudicate. vt nō.
in dicto. c. sicut nobis. §. si vero. **S**z vbi sentē
tia trāsivit in rem iudicatā tūc oportet addi
de falsitate. z etiā p̄bari. imo tūc etiā addi d; q̄
iudex in sentētiando fuit dicta testium cor
ruptorū secur⁹ p iura q̄ alle. in dicto. c. licet di
lect⁹. de testi. in. ij. glo. **E**t ibi ex ter. **A**. b. colle
git sex exceptiones p̄ testes. **P**rima de p̄radi
cione. **S**ecunda de singularitate. **T**ertia de ma
la fama. **Q**uarta de leui opinione. **Q**uinta
de falsitate. **S**exta de corruptione. **I**tem ex

ceptiones non oēs directe sunt p̄tra p̄sonas
testiu;. s; aliquē respiciūt dicta testiū. **U**trum
autē testis puniat p̄pter crimen sic in modū
exceptionis vt a testimonio repellat p̄bationis
p̄tra eū legit et vt nō. de or. cog. c. ij. **E**t ita ha
bem⁹ quō p̄bationes p̄ testes reproban⁹ ratio
ne p̄sonarum.

Qualiter dicta testium impug
nentur.

Unde am⁹ ergo nūc quō dicta testium re
proban⁹ z impugnant. q̄ nisi excipiant at
testationes q̄ etiā als nō valerēt. possent per
p̄sensum partiū etiā tacitū ratificari. de quo
nō. de testi. cū causam. sup glo. ij. **U**nde ad
uertendum q̄ habita copia attestationū ad
uocant partiū in aliquib⁹ locorū partib⁹ faci
unt membravt ipi vel iudex meli⁹ z facili⁹
ad indaginē veritatis possunt puenire. **D**e
istis rubricis qualiter sunt faciente. tractat
Suil. in spe. de testi. in. §. publicatis. in prin.
Uidebit enī causidic⁹ vtriusq; partis depo
sitiones testiū. z aduertit an articuli sint ple
ne probati vel nō. **U**nde aduocat⁹ isti⁹ qui
pducit testes signet articulū per crucē lrām
vel aliud signū. **E**t vbi per dicta testiu; alic⁹
p̄batur idem articul⁹ ibi ponat idem signū
vel lrām eandē in margine circa eadē dicta.
Et vbi alij testes cū eo cōcordant. faciat idē
ita videlicet q̄ p̄m pluralitatem z diuersitatē
articulorum diuersificet etiā literas vel si
gna. vt per signorū vlt literarū diuersitatē appa
reant qui articuli per que dicta sunt proba
ti. z vbi ac in quib⁹ testes concordant. **P**os
set enim poni circa p̄mum articulum. **A**. cir
ca secundum. **B**. circa tertiu. **E**t sic de alijs
Et vbi per dicta alicuius testis probatus
est p̄mus articul⁹ ibi etiā in margine pona
tur. **A**. vbi rō p̄bat⁹ est secund⁹ ponatur **B**
vbi tertiu. **E**t sic de alijs. **E** contra aduoca
tus rei p̄tra que testes p̄ducti sūt studere bz
designare p̄bmōi vel cōsimilia signa discor
dantias z p̄trarietates dictorū testium q̄ ba
beat eas in parato. z vt facili⁹ et clari⁹ possit
eas acipere dicta impugnare. d quo plene in
spe. de testi. in dicto. §. publicatis. **I**ste tñ ru
brice seu talia signa rubro raro fiunt hic in
partibus.

Forma exceptionum

Forma exceptionū contra dicta
testium.

Possunt tamen sic formari exceptiones
contra dicta testium. **P**rocurator procurato
rio noie talis rei exceptiones contra dicta tes
tium ptenforū productoriū pro parte talis
actoris in causa quam mouet tali reo predi
cto scz **S**eyo vel **L**ino. zc. **C**oram vobis ho
norabili viro domino iudice. zc. proponit z
dicit q ipsa testium dicta seu testimonia pten
sa sunt singularia. obscura. dubia. incerta. et
testes ipsi varij sunt. et in dictis suis vacillāt
et negatiuam astruere et probare intendūt.
nec causas dictorū suorū seu scientie sue red
dunt requisit. vel reddunt malas insufficiē
tes et ineptas vel alias non probant ad qd
probandū sunt inducti. sibiqz in dictis suis
euidētissime contradicunt. **I**tem dicta ip
sorum nulla sūt et inualida. ex eo q minime
iurauerunt vel deposuerunt non iurati. vel
parte non presente nec citati iurarūt. vel de
posuerūt super nō iuratis. vel quia deposu
erūt de scientia in tempore quo nondū cita
tus erat testis. **Q**uare reiectis et minime at
tentis testium huiusmodi dictis nullis et in
ualidis. petit procurator pdictus i causa cō
cludi. z se ab actoris impetitione absolui. ac
ipm actorē in litis expensis cōdemnari sibi.
Istariū exceptionū aliquę puta tres habent
in. c. cū ecclesia sutrina. de cau. pos. aliqui. ex
c. licet. de pba. **I**tem ex. c. ij. et. c. tuis. et. c. nup.
de testi. **I**tem aliquę istariū nō indigent pro
batione. sed veritas vel falsitas earū patet ex
ipsis dictis. **S**ufficit ergo in his sola allega
tio z ostensio dictorū vt veniat pbatio facti.
vt in exceptione de singularitate. variatōne
nō redditione cause. pcontrarietate. et hmoi. **I**n
quibz aut debeāt concordare nō. de testi. c. ij.
Erdant de hoc verius per **I**nno. **R**es. pso
na. gradus. locus. bec sunt consona temp?
In his variando impediūt fidem suaz. **A**li
quę requirūt probatōnem. puta cū opponit
de nullitate. et aliquando incūbit probatio
producēt testes ex causis antedictis. vt q iu
rati deposuerūt. vel q pars fuit citata. **A**liqñ
vero parti opponenti seu excipienti incūbit
probatio. vt si dicat testis corruptus vel falsus

diuisse de quo etiam per **J**o. an. in addi. spe.
de testi. in. §. sepe. **A**dvertendū q aliquando
opponitur de falsitate cum corruptōe. aliqñ
de sola corruptione. **I**tem de falsitate aliqñ
directe. aliquando indirecte. **F**alsitas direc
ta raro procedit post publicationem. nisi ex
culpa iudicis nō facientis fieri debitam spe
cificationē. de quo per **J**o. an. in addi. spec.
in loco priori. alle. **F**alsitas indirecta potest
post aperturam per testes probari. vt in ca.
ex tenore. de testi. vbi de hoc. **S**icut autēz fal
sitas directa admittitur post aperturaz pro
pter omissionem debite specificationis articu
lorum. vt supra dictum est. et sic indirecta p
batio falsitatis excluditur post publicationē
ppter specificationē factā. vt ibi post **I**nno.
scpsit **J**o. an. **N**am si in articulis nō decla
ratur locus et temp? sed testes hoc bñ expres
serunt. admittitur post publicationē proba
tio falsitatis dictorū testium indirecta. secus
si in articulis tempus et locus fuissent decla
rata. qā tunc post aperturā volens etiam in
directe probare pbariū nō audietur. p de. ij.
de testi. **S**uper ista ergo probatōe indirecta
falsitatis dictorū testium posset sic formari ex
ceptio.

Forma exceptōis indirecte falsi
tatis pbarionis.

Excipiēdo pponit z dicit pcurator talis
rei ptra dicta testium talis actoris q testes hu
iusmodi falsum rulerūt testimonium. vnd ad
hmoi eorū dictū falsum ipere? nō est cōdemi
nand? **D**ixerūt ei ipm reum tali die i opido
Erforz. cū actore talē ptractū celebrasse. z ip
se reus eadē die fuit in ciuitate. **A**hogunū.
Unde ipm tunc **E**rforz. psonaliter vt testes
expumit contraxisse non est possibile q per
testes idoneos est probare paratus. **Q**uare
petit. zc. **Q**uod autem supra dicitur excipie
do de contrarietate testium obstat quando
dicta testium que videntur cōtraria nō pos
sunt reduci ad concordiam. alias si fieri po
test semp dicta testium sunt pcordanda ppter
odium periurij. **E**t p quem modū hoc fieri
posset vel debeat. habet z nō. in. c. cum iur. z. c.
in nostra. de testi. et ibi in glo. **E**t quod exci
piunt q non reddant aptam causam sciētie.

Forma exceptionis

Sciendū qđ si testis interrogat⁹ est de sciētie causa et eam non reddit. nō valet dictū eius. Et idem si reddit malam et ineptam de testi. cū causam. Si nō est testis interrogatus de causa. tūc si data sūt p partez alia interroga toria. idem qđ supra. vbi nō. et in c. p̄sentūz. de testi. li. vi. Si nō sūt data interrogatoria tūc dicūt aliqđ qđ nō valet dictū testis. de quo in dicto. c. cū causam. de testi. Dicūt tū qđaz qđ iudex nō querēs de causa sciētie tenetur parti ad interesse. p. l. si qñ. C. de testi. in fi. qđ restringūt aliqđ ubi est notabilis negligentia. Quod putat Johan. an. verum in foro pe nitentiali. si causa expressa parti nō nocuissz. Sed in iudiciali petitiō nō hz effectū. nisi ip se reus p̄fiteret. de quo p̄cum in addi. spe. de teste. §. i. Et intelligit de causa sciētie. scilicet quō sciatur illud quod dicit. nō de causa act⁹ isti⁹ de qđ deponit. qđ de illa non tenet dicere qđuis de ea possz interrogari. de renūc. c. sup hoc. Et istas exceptiones cōtra personas et dicta testium.

Tabellio scribat in actis hoc modo.

Inno tali. die tali. comparentib⁹ coram tali iudice. tali actore vel tali eius procurato ree p̄na. et tali reo vel ei⁹ procuratore parte ex altera. p̄dictus reus vel procurator eiusz excepōes contra p̄sonas et dicta testium acto ris exhibuit. infrascriptas. Et aduerso ipse actor vel eiusz procurator copiam ipsarum per iudicem sibi decerni ac fieri. et terminūz competentem ad respondendū seu publicā dum cōtra eas si sibi competierit ei assigna ri postulauit. P̄dictus igit iudex copiam petitam actori dandam decreuit. et diem ta lem ad dicendū cōtra excepōes predictas sibi p̄o termino p̄fixit. zc. Istis excepōi bus per talem exhibitis anno tali. die tali. in p̄ntia talis rei vel sui procuratoris dicet seu republicabitur contra eas die tali. zc. Quo modo autem actor contra istas excepōes rei factas contra personas vel dicta testium possit replicare. videlicet dicere testem crimi nosum fuisse de crimine emendatum. ergo in civili admitendum. de testi. testimoniu. infamem restitutum fame. de re iudic. cum

Et H. Vel dico absentem citatū ad videndū iurare et cōtumacem. zc. Et replicatio num forma patet ex superiorib⁹. Et plures sunt modi probandi seu species p̄bationūz. de quib⁹ nō. in. c. cum ad sedem. de testi. spo. in glo. et nō. quattuor. et sup̄ ea. in spe. de pro ba. §. videndum aut. scz p̄ testes. p̄ instrumē ta. p̄ euidentiam facti. p̄ p̄sumptionem. p̄ fa mam. p̄ delationē iuramēti. Si ergo actoris intentio nō est p̄bata p̄ testes. potest recurrere ad instrumenta si habet. et ista producere ante conclusiōē cause etiam post publica tionem. de fi. instru. cum dilectus. nisi datus esset termin⁹ et lapsus a iudice ad instrumē ta. sicut fit dando terminūz ad p̄ducendum omnia. post quem sup̄ p̄ductione non audi retur in ista instantia. de qđ ibi nō. in spe. d. di la. §. videndū. v. quid si datus. plen⁹ in cle. se pe. d. v. sig. v. eo salvo. in glo. vbi ergo. Quid autem sit instrumentū. et quorū sint species in strumētoz. et in quib⁹ instrumētis adhibea tur fides. et qualiter et que scripture p̄ducte in iudicio impugnentur. et d. alijs circa hoc plene in spe. de instru. edi. per totum. Et vi deat pars contra quam producit instrumē tum qđ copiam eius petat. et terminū ad im pugnadū illud. et in termino si potuerit id impugnet. quia alis eo ipso qđ p̄o publico in strumento fuerit p̄ductus. et aduersari⁹ qui nil opponens tacuit. Videt illud approbasse de offi. deleg. gratum. Ho. Ostien. in. c. quo niam p̄ira falsam. de p̄ba. Et ibi etiaz plene nō. quō instrumentū debeat redigi in actis. scz p̄ncipiū et finis. Ponendo tamē cautio nē de tenore qđ cessz equiuocatio zc. vbi ple ne. Si ergo actor probauit intentionem suā p̄ testes vel instrumenta. reus si hz p̄empto. excepōē opponat eam. videat tamē vt eaz probet. quia si fundata actoris intentiōe re us opponit p̄emptoriū. et si in eius deficit p̄ batione condemnabitur actori in expensis quas fecit postqz reus accepit inducias. Et si soluendo nō est ad arbitriū iudicis punie tur. Ista est p̄uisio decre. finem. de do. et cō tu. Si tamē vult eam in incontinenti p̄bare licet deficiat sibi probatio. nō est locus pene. vbi nō. Debent ergo duo concurrere ad

De renunciatiōe et et conclusione

hoc q̄ excipiens patiet̄ banc penā. scz q̄ fūda-
ta sit actoris intentio. et q̄ nō incōtinēti reus
assumat onus p̄badi. ut ibi nō. **P**otest ergo
reus oponere exceptiōez rei iudicate vel trāf
actoris. et formas istaz habuim⁹ supra. **U**el
potest excipere de pacto de non petendo. vel
de p̄scrip. vel solutione debiti facta. zc. sub
hac forma.

Forma exceptiōis ad puniendam
seu elidendā intentiōem actoris.

Coram vobis honorabili dño iudice. zc.
p̄ponit p̄curator p̄curatori nōie talis rei.
excipiendo ad intentionē talis actoris peri-
mēdā seu elidendā. et dicit q̄ ip̄e reus domū
talē quā actor ab eo vendicat possedit pacifi-
ce annis. xxx. et ultra p̄tinue eam p̄sc̄psit bōa
fide. **Q**uare petit ip̄um reum ab actoris im-
petrōe absolui p̄ vram sententiā diffinitivā
et eundē actorē sibi in expensis lit. p̄demnari.

Uel sic. **I**n exceptiōe solutiōis ad elidendā
et efficaciter perimendā talis actoris intētiō
nē p̄curator talis rei p̄ponit et dicit excipien-
do q̄ etiā si debitū p̄tensū p̄ipm actorē a p̄e-
dicto reo petitiū esset legitime et sufficiēter p̄-
batū. **I**ple tñ reus de eodē debito p̄tensio il-
lud sibi numerando realiter et in parata pe-
cunia p̄soluēdo satisfecit. **C**um autē solutio-
ni eius qd̄ debet omīs obligatio sit sublata.
Idcirco p̄dic⁹ p̄curator nōie q̄ supra petit
zc. ut in p̄cedenti forma. et sic de alijs exceptiō-
nib⁹.

Et reus exceptiōem p̄empt. p̄ eū opposi-
tam probare debet. q̄ in excipiendo reus sit
actor. et uia in eum transfer̄ onus probandi.
ff. de excep. l. i. et in l. exceptio. saltem regulari-
ter. quia in casib⁹ non probabit excipiens. s; actor.
ut in exceptione nō numerate pecunie
vel dotis. de quo etiā in spe. de excep. §. viso.
Si tñ eam non probat reus ex eo solo nō ob-
tinebit actor nisi probet intentionē suā. de ex-
cep. cum venerabilis. de quo etiā in spe. de
excep. §. viso. v. illud quoq; **E**t diligenter ad-
uertat aduocat⁹ rei quibus verbis utatur i
concipienda exceptiōe. de quo etiā in spe. in
§. proxi. alle. **E**t tabellio b̄mōi actū exceptiō-
nis p̄emptio. opposite scribit hoc modo.

Comparuit in iudicio coram tali iudice
anno tali. die tali. talis reus vel talis su⁹ pro

curator. et infra scriptam obtulit p̄empt. ex-
ceptionem. **E**t aduerso iudice adhuc p̄ tri-
bunali sedente talis actor vel talis eius pro-
curator comparens. eiusdem exceptiōis co-
piam sibi per ipsum dominū iudicem decer-
ni et fieri petiit. ac competentē terminū ad di-
cendum contra eandem seu replicandū as-
signari. **C**ui p̄dict⁹ domin⁹ iudex copiam
exceptionis huiusmodi decreuit. et tales diē
ei statuit ad dicendū contra eam seu replicā-
dum si voluerit. **A**cta. zc. **U**el sic. **E**xhibitis
his exceptionib⁹ p̄ talem reum vel talem ei⁹
procuratorem in p̄sencia talis actoris v̄l sui
procura. anno tali. die tali replicabitur die
tali. zc. **S**i autem in termino sic dato actori
ad replicandū. actor nullam p̄ponit replica-
tionem. quia forte non habet tunc admittē
exceptio rei ad probandū. et dabit reus arti.
de materia huiusmodi sue exceptionis. et il-
las probabit si poterit p̄ testes vel instrumē-
ta. zc.

De renunciatiōe et conclusione.

Postq̄z ut p̄missū est p̄cessum est in cau-
sa. ut q̄lis est p̄testata. iuratum est d̄calum-
nia. date sūt positiōes et arti. et ad positiōes
et responsiones facte sunt p̄bationes testiu;
vel instrumentoz. induc̄te exceptiōes. oppo-
site replicatiōes. forte et duplicatiōes sub-
secute. cum partes nō habent quid vlt̄ius
in causa p̄ponant vlt̄ioribus p̄ponendis
renunciant et postulant in causa concludi.

Et ista omnia sunt redigenda in scriptis et
in actis. de proba. quoniam. **E**t si vna parti-
um renunciet seu renunciare velit. et alia bi-
cit q̄ adhuc habeat aliqua p̄ponere. quare
dicit q̄ nō vult renunciare. **T**unc iudex assig-
nat ei terminū competentē infra quem p̄po-
nat quicquid velit. de quo in spe. de renunc.
in p̄n. **E**t videt̄ aliquib⁹ q̄ idē sit renunciare
et cōcludere. et h̄ tenet **H**off. ut nō. d̄ cau. pos.
pastoralis. cum ter. ibi. **E**t in. c. quoniā p̄tra.
de proba. ponit ista ut diuersa. et q̄ eoz qd̄li-
bet sit actus p̄se. **E**t tenet **S**an. spe. de renūci.
et conclusione. in v̄. et nota. **E**t sic potest dici
q̄ p̄renunciatiōem renunciat probatōib⁹
et allegatiōib⁹ facti. **P**er conclusionem in-
ducit̄ renunciatio allegatiōnū iuris. **B**icit tñ

Interlocutoria sententia

Io. an. in abbi. spe. in loco supra alleg. q. i re nūciationib⁹ bñoi sūt ponderāda verba et stat⁹ cause et p̄suetudo fori. q. si sit renūciatio allegatōib⁹ et omnib⁹ pbatōib⁹. certū est q̄ ista renūciatio est p̄clusio. vt no. in. c. cū dilect⁹. de fi. instrumē. in glo. ij. Et idem putat ip̄e si sit renūciatio allegationū iuris et facti. et Bñi stat⁹ cause p̄ant p̄cludi. Itē si habet p̄suetudo fori verbū allegatōis cōprehēdere ius et factū. Et p̄ illud solū p̄cludi. vt tūc renūciatis allegatōib⁹ p hoc etiam intelligat p̄clusū. de q̄ etia p̄modernos in de. sepe. de ver. sig. Potest ergo sic registrari i actis renūciatio et p̄clusio p tabellionem.

Annotali. die tali. Cōstitutis coram tali iudice partib⁹ p̄dictis. puta tali actore et tali reo vel eorū pcuratorib⁹. ip̄e partes in causa bñoi allegationib⁹ p̄teriorib⁹ mutuo renūciarunt. petentes concludi causa in eadem. In qua etiā q̄ntum in eis erat cōcluserunt. Unde iudex p̄dict⁹ bñoi renūciationem admittendo in ip̄a causa cum eisdem partibus seu eorū pcuratorib⁹ vt p̄fertur concludentib⁹ et cōcludi volentib⁹ et petentib⁹ p̄clusit. et habere voluit p̄cōcluso. Acta. zc. Facta cōclusionē in causa ampli⁹ p̄bationi nō est locus etiā p̄instrumēta vt in dicto. c. cū dilectus. de fi. instru. Iudex tñ ex officio interrogare potest post cōclusionē de facto si aliqd dubitationis occurrit. vt in. c. cū Ioh. eodez. ii. Sed iudex nō faciat ad petitionem partis vt ibi no. et in. c. in p̄ntia. de p̄ba. in fi. glo. iij. et in. c. p̄tuas. de testi. Quō aut̄ fiant allegationes iuris tractat Guil. in spe. de dispu. et alle. per totū. Et sic sumus expediti de secunda parte p̄ncipali ordinis iudiciarij.

Interlocutorie sententie

Et antequam ue

Iniamus ad tertiā partē. scz de sentētia et illis q̄ eam sequunt̄. q̄a aliquā aliqua emergūt in lite seu causa sup quibus iudex habet interloqui. Nam licz sup incidēti nō sit necesse p̄nūciare. tñ sup emergeti est p̄nūciandum. vt no. de ordi. cog. c. j. Et qd sit incidēs vel emergēs ibi no. et ideo de interlo

cutorijs videam⁹. Et q̄ sit sentētia interlocutoria no. in de. vnica. de sequest. poss. i glo. v. diffinitiva. et vide no. i. c. j. de ap. li. vj. Super exceptōe ergo dilatoria vtz an libell⁹ sit offerend⁹ vel nō. vel an sit ei respondendum. vel an causa sit corā ip̄o iudice tractāda vel nō. vel virū excōmunicatōis exceptio p̄ actores opposita sit p̄bata vel nō. vel vtrū dilatio petita sit p̄cedenda vel non. et de similib⁹ exceptionib⁹ iudex pronūciat interloquendo sub hac forma.

Forma sentētie interlocutorie super exceptōe dilatoria.

In. decan⁹ zc. Cum in causa tali q̄ in tālem actore ex vna. et talem reum parte ex altera de et sup re vel debito tali in iudicio coram nobis vertitur p̄ parte dicti rei oblata fuit exceptio talis vel talis dilatio petita. vel fuit p̄positū excipiēdo libello sibi p̄actorem oblato nō esse respondendū vel actorem ab agendo repellendū. pro eo q̄ maioris eēt vinculo excōmunicatōis innodat⁹. vel nobis in hac causa iurisdictiones non competere. p̄ eo q̄ tempore impetratōis rescripti ip̄e actor impetrans fuerit maioris excōmunicatōis sententia ligat⁹ zc. Nos visis et diligētē consideratis sup hoc p̄ testes hincinde corā nobis productis p̄positis et allegatis. Habito etiā consilio cum peritis. pronūciam⁹ decernimus et declaram⁹ p̄dictā exceptionē admittendā non esse. seu ea nō obstante in causa huiusmodi ad p̄teriora procedendū fore et per nos ac coram nobis procedi debere.

Vel sic si est legitima exceptio. Decernimus et pronūciamus ip̄am exceptōem esse admittendā. et admittim⁹ actorem p̄pter excōmunicationis vinculū ab agendo repellēdū excludendū fore. et excludimus seu repellimus seu nobis obstante exceptionē p̄dicta iurisdictionē et cognitionē in negotio bñoi nō cōpetisse. neqz cōpetere seu libello p̄dicto p̄ ip̄m reum respondendū nō esse. s̄ eundem reum ab instantia iudicij fore absoluedum et absolui⁹. Et ip̄m actorem sibi in expensis legitimis p̄demnam⁹. eaz taxatōem nobis in posterū reseruātes. Et tunc in fine interlocutorie tabellio subscribet isto modo.

De sententia interlocutoria

Lecta et lata est ista interlocutoria anno tali die tali. in prima ipaz partium vel procuratoribus partibus talibus etc. Et de istis et de alijs interlocutoriaz formis non in spe. de excep. §. viso. Et est interlocutoria que fertur inter principium cause et finem non super principali. sed super incidentibus questionibus vel emergentibus. de ap. significatibus. de testi. significauerunt. Et transit interlocutoria in rem iudicariam que ad partem. si ab ea infra decem dies non fuerit appellata. ut in. c. cumque dilecta. in fi. de elec. sed non que ad iudicem quando possit eam reuocare etiam post. x. dies. de que in dicendum est ut plene non in. c. cum cessante. de appel. i. glo. i. Ubi distinguunt tres species interlocutoriarum. Quia quodam interlocutorie preparent seu ordinant litem. Quedam emergentia seu incidentia in lite decidunt. Quedam aliquid restitui vel dari vel non dari. fieri vel non fieri. vel aliquid equo polens iubent. cludendo tamen ibi tenet doc. quod omnis interlocutoria mutari et reuocari potest ex causa sine causa non maxime post. x. dies sine voluntate partis pro qua est lata. Unde si iudex sine causa ista interlocutoria reuocet poterit appellari.

Formas autem diuersas reuocationis interlocutorie ponit Bui. in spe. de excep. §. viso. Quia potest sic dicere iudex.

Nos talis iudex. etc. quia in tali causa. etc. primum super tali exceptione per talem reum opposita. pronunciamus interloquendo eandem exceptionem non esse admittendam. vel quia contra talem sic processimus etc. Habito postmodum consilio peritiorum inuenimus nos ipsum grauasse. vel indebite propter eum processisse. Idcirco vltimo consilio saniori interlocutoriam ipsam vel processum huiusmodi expressis reuocamus. Quidam tamen iudices erubescunt factum suum reuocare sic dicunt.

Nos talis iudex. etc. Si te tale in aliquo grauauimus. illud reuocamus etc. Sed talis reuocatio dubia est. conditionalis. et incerta. et ideo non admittenda. Unde appellans non obstante tali reuocatione nihilominus insistere potest per se cutioni sue appellatōis. si pure non fiat reuocatio. Quidam etiam iudices sic dicunt. **F**ra-ter si te grauauimus in aliquo parauimus illud reuocare de consilio sapientium. Et perficimus tibi tale terminum ad comparandum infra quem volumus plene deliberare. Et dicit Bui. ubi

supra. quod forma habet in. c. aplice. de iudi. li. vi. eratque parat. Glo. in. c. cum cessante. de ap. dat aliam reuocationem huiusmodi interlocutorie vel grauaminis formam. videlicet ut sic dicat iudex. Non credo te grauasse. sed si grauauit te in aliquo illud reuoco. Sed ista forma que duo membra continet. que ad vtrumque non est sana. quia in primo docet metiri. Non potest esse que iudex pirariū credit. Et pro tales cautelas vel doctrinas videndum est quod non. Bui. in spe. de excep. §. penul. et in vlt. colū. Quo ad secundum membrum est conditionalis incerta. ut dixi supra. Unde isti. dat talem formam. videlicet ut si dicat iudex ad eum propter que est lata interlocutoria. Tu diciste grauatum per tale interlocutoriam quod non confiteor. Ego tamen reuoco tue satisfaciens voluntati. ne de me saltem de facto queri posses Et similis forma tradit in. c. nisi specialis. de vlt. pallii. Et quod dicit iudex in reuocatione quod non confiteor caute dicit. quia per hoc non sequitur quod negat se grauasse. Et aliqui iudices consueuerunt statuere terminum appellanti ad docendum de grauamine. sed ad hoc ipse appellans non tenetur. de quo in. c. si a iudice. de app. li. vi.

Sequitur tertia pars ordinis iudicarij.

Nunc ergo uideamus de tertia parte ordinis iudicarij. scilicet de sententia et que illam sequuntur Et Bui. in spe. de sen. prola. in prin. diffinitio sic dicit. Sententia est iudicialis diffinitio per trouerlie finem imponens. pena uidez vel absolutionem penes. Dicit enim sententia iudicialis diffinitio controuerlie finem imponens ut in. l. i. ff. de re iudi. Et debet continere absolutionem vel condemnationem. de accu. illa prepositorum. Et ibi de hoc in vlt. glo. Vel aliquid quod tantum valeat. de ver. sig. in his Utrum autem sententia diffinitiva sit de actis cause ita ut prius inter acta. trahat Joba. an. in addi. spe. de senten. prola. in prin. Et ibi post ar. p. et contra videtur tenere quod sic. maxime per ca. cum eterni. de re iudi. li. vi. ubi sententie ferende et concipiende ponunt in actis cause.